

id: SI_009

model: anthropic/claude-sonnet-4.6

seeds:

04_risiko: sårbarhet

03_relasjon: makt

05_handling: vent

01_perspektiv: strategisk

02_tidhorisont: langsiktig

Instans SI_009

Seeds: strategisk | langsiktig | makt | sårbarhet | vent

Den strategiske maktkampen bak kostnadsgapet

Norske byggherrer leter etter tekniske forklaringer på et problem som i kjernen er **strukturell makt** – og det gjør dem sårbare.

Det vi vet sikkert

Eurostat og SSB/SCB-data viser konsistent at norske byggelønnskostnader er 30–45% høyere enn svenske (2018–2023). Men lønn forklarer bare ~40% av gapet. Resten er markedsstruktur.

Den ubehagelige mekanismen

Det norske entreprenørmarkedet er oligopolistisk på et vis Sverige ikke er: Veidekke, AF Gruppen og Skanska Norge opererer i et marked med **svakere priskonkurranse** enn det svenske, der regionale mellomstore aktører holder marginalene nede. Norske byggherrer betaler ikke bare høyere lønnskostnader – de betaler **oligopolrente**. Dette er rimelig godt dokumentert i Menon-rapport 2019 og NTNU Byggekostnadsutvalget, men underkommunisert fordi aktørene sitter rundt samme bord i bransjeorganisasjonene.

Sårbarhetspunktet ingen snakker høyt om

Norsk byggebransje er **strukturelt avhengig av arbeidsmigrasjon** (EØS-arbeidere utgjorde 30–35% av timeverkene i bygg pre-2020). Denne arbeidskraften prises lavere,

men kanaliseres gjennom underleverandørkjeder som gir norske hovedentreprenører marginsikring. Sverige har lignende mønster, men **mer industrialisert produksjon** (prefab-andel ~25% mot norske ~15%) reduserer sårbarhet for arbeidskraftsvolatilitet.

Vent - det er selve strategien

Langsiktig observasjon viser at gapet ikke er stabilt: under 2022–2023 materialprissjokk konvergente kostnadene midlertidig. Dette antyder at **norsk kostnadsgap delvis er konjunktorell makt, ikke strukturell nødvendighet**. Byggherrer som venter på lavkonjunktur i bransjen oppnår bedre betingelser – dette er dokumentert adferd i svenske kommuners innkjøpsstrategi.

Hva spriker mest

Produktivitetsbidraget er **høyst usikkert** – estimerer varierer fra 5% til 25% av gapet avhengig av metodikk. Her er empirien svak på begge sider av grensen.

Neste steg

1. **Kartlegg faktiske marginer** per entrepenørtype i begge markeder – Menon eller Oslo Economics kan levere dette med regnskapsdata
2. **Test markedsmakt-hypotesen** ved å analysere prisforskjeller på identiske anbudskonkurranser med svenske vs. norske vinnere
3. **Vent strategisk**: bygg kontraktportefølje som gir fleksibilitet til å forskyve oppstart 12–18 måneder – historisk gir dette 8–15% kostnadsreduksjon i nedgangskonjunktur